

LOB: weg ermee? Onderzoek naar ervaringen en meningen van scholieren en studenten over LOB.

Citation for published version (APA):

Kuijpers, M., Lamé, M., & Schut, K. (2013). LOB: weg ermee? Onderzoek naar ervaringen en meningen van scholieren en studenten over LOB. *Bij de Les*, 9(9), 6-9.

Document status and date:

Published: 01/01/2013

Document Version:

Peer reviewed version

Document license:

CC BY-SA

Please check the document version of this publication:

- A submitted manuscript is the version of the article upon submission and before peer-review. There can be important differences between the submitted version and the official published version of record. People interested in the research are advised to contact the author for the final version of the publication, or visit the DOI to the publisher's website.
- The final author version and the galley proof are versions of the publication after peer review.
- The final published version features the final layout of the paper including the volume, issue and page numbers.

[Link to publication](#)

General rights

Copyright and moral rights for the publications made accessible in the public portal are retained by the authors and/or other copyright owners and it is a condition of accessing publications that users recognise and abide by the legal requirements associated with these rights.

- Users may download and print one copy of any publication from the public portal for the purpose of private study or research.
- You may not further distribute the material or use it for any profit-making activity or commercial gain
- You may freely distribute the URL identifying the publication in the public portal.

If the publication is distributed under the terms of Article 25fa of the Dutch Copyright Act, indicated by the "Taverne" license above, please follow below link for the End User Agreement:

<https://www.ou.nl/taverne-agreement>

Take down policy

If you believe that this document breaches copyright please contact us at:

pure-support@ou.nl

providing details and we will investigate your claim.

Downloaded from <https://research.ou.nl/> on date: 02 Apr. 2023

Open Universiteit
www.ou.nl

LOB: weg ermee?

#subkop# Onderzoek naar ervaringen en meningen van scholieren en studenten over LOB.

door Marinka Kuijpers, Maarten Lamé en Kim Schut

LOB: weg ermee had de titel kunnen zijn van het onderzoek naar ervaringen en behoefte van scholieren en studenten met LOB, dat wij hebben uitgevoerd in opdracht van het LAKS. Naast een kritische noot over de huidige invulling van LOB gaven scholieren en studenten duidelijk aan dat zij LOB belangrijk vinden. Vandaar dat wij hebben gekozen voor de titel: *Scholieren eisen tijd en begeleiding voor hun loopbaan*.

Hoe verhoudt de mening van scholieren en studenten zich tot het beleid van Nederland?

Nederland krijgt steeds meer aandacht voor de ontwikkeling van beleid rond LOB. LOB hoort volgens het huidige kabinet nadrukkelijk thuis in het programma van het voortgezet onderwijs (1). Volgens de Onderwijsraad is een goede loopbaanoriëntatie essentieel om leerlingen eerder de arbeidsmarkt te laten betreden en te voorkomen dat leerlingen verkeerde studiekeuzes maken (2). De MBO-raad onderschrijft in het advies 'Loopbaan en Burgerschap' van het MBO (2010) de belangrijke positie van LOB (3). Een concrete uitwerking van deze ambitie is 1) de verplichting om loopbaanoriëntatie een onderdeel te maken van het examen en 2) een verdere intensivering van LOB voor studenten.

Ook de VO-raad ziet LOB als belangrijk instrument waarmee leerlingen hun talenten, mogelijkheden en (toekomst)wensen ontdekken (4). De VO-raad wil daarom scholen stimuleren om LOB bewust op te pakken. Om dit te bereiken werkt de VO-raad aan het verhelderen van een integraal LOB beleid en het concretiseren van het belang van LOB.

Als we de beleidsideeën om LOB te verplichten op school en het op te nemen in het examenprogramma aan de geïnterviewde groep scholieren voorleggen, kunnen ze zich hier in vinden. Ze vinden dat de school echt aandacht moet geven aan de studiekeuze en tegelijkertijd leerlingen kunnen verplichten actief met hun studiekeuze aan de slag te gaan. Ze vinden wel dat dit alleen kan wanneer de school er tijd voor vrijmaakt in het rooster.*

Wat moet er veranderen in LOB?

Volgens de VO-raad vraagt vernieuwing van LOB bij de scholen een bewustwordings- en veranderingsproces waarin docenten, mentoren, decanen én schoolleiding betrokken zijn (5). De eerste stap in het 'LAKS-onderzoek' was het interviewen van decanen over de huidige praktijk en de toekomstige veranderingen van LOB.

Havo-decaan weinig vernieuwend

Volgens de havo-decanen 'is de decaan leidend'. Keuzebegeleiding bestaat voornamelijk uit voorlichtingsavonden voor ouders bij profielkeuze en studiekeuze, en een persoonlijk gesprek per leerling.

Instrumenten die havo-decanen gebruiken zijn een persoonlijke map (ligt bij decaan) met hierin testresultaten, bezoekdata, voortgang, etc., en papieren informatiemateriaal zoals studiekeuzegidsen (op kantoor van decaan). Op de vraag wat er de afgelopen jaren is veranderd, zegt een decaan: 'Voorheen waren voor de decaan meer uren beschikbaar.' Wat volgens hem niet werkt zijn: snuffelstages (kost veel tijd) en gezamenlijke aanpak mentor/decaan (veel tijd kwijt met overdracht/administratie).

Omslag in vmbo

*De geïnterviewde decanen van het vmbo hebben een omslag gemaakt van informatie geven naar in gesprek gaan met leerlingen om hen te leren reflecteren.**

Volgens deze decanen werkt het juist niet om leerlingen alleen van informatie te voorzien: 'Leerlingen moeten reflecteren op hun acties. Leerlingen zijn zelf in staat om informatie op te zoeken, maar hebben begeleiding nodig om dit toe te passen.' 'Wat vooral niet werkt is leerlingen een informatieboekje geven waarin ze zelf opdrachten moeten maken en dat niet meer met hen terugkoppelen.' Ervaringen van leerlingen worden steeds meer gebruikt om hen zicht te geven op hun talenten en het werk dat bij hen past.

Bewustwording

In deze aanpak is de decaan een tweedelijns functionaris die mentoren begeleidt in het voeren van gesprekken.

Een decaan: 'Het doel nu is dat leerlingen zich bewust worden dat het gaat om een leven lang leren en om het maken van bewuste keuzes voor de toekomst. We noemen LOB dan ook steeds vaker loopbaanleren. Niet alleen in de mentorlessen, maar ook in Duits of Engels zit een aspect dat je kunt gebruiken voor keuzes tijdens je loopbaan. We willen leerlingen bewust maken dat ze ook dan bezig zijn met hun toekomst.'

Ervaringen belangrijk onderdeel

Scholieren blijken behoefte te hebben aan LOB en willen dat daarvoor meer tijd beschikbaar komt. Een belangrijk onderdeel is het opdoen van ervaringen, zoals stages en meeloopdagen.

Op dit moment is het nog niet gebruikelijk dat leerlingen ervaringen opdoen. Uit het onderzoek blijkt dat veel LOB ervaringen bijdragen aan de ontwikkeling van loopbaancompetenties en scholieren er positief over zijn. De gesprekken over de ervaringen vinden nu nog vaak thuis plaats met familie. Hoewel scholieren positief zijn over deze gesprekken zien ze graag dat ouders en school samen oplopen.

Beroepskeuzetesten minder zinvol

Beroepskeuzetesten worden meer met de decaan en mentor besproken, maar die worden door de meeste scholieren en vooral studenten als minder zinvol gevonden.

Respondenten geven aan dat zij in hun studiekeuze het meest zijn geholpen door hun familie. De decaan is met 22 procent nummer twee, daarna volgt de mentor. Meer dan driekwart van de respondenten wil graag de eigen begeleider kiezen.

Wisselende ervaringen met decanen

Gesprekken met de decaan ervaren de scholieren erg wisselend.

Een scholier: 'Een decaan vind ik niet nuttig, zij weten niks over jou en willen dan in 10 minuten advies geven om van je af te zijn. Een decaan mag van mij afgeschaft worden. Je mentor kan veel beter gesprekken met je voeren. Daarom vind ik het ook belangrijk dat je zo lang mogelijk dezelfde mentor hebt'.

Maar een andere scholier geeft aan: 'Ik wist nog absoluut niet wat ik wou gaan doen... maar ik heb in drie korte gesprekken met mijn decaan de studie van mijn leven gevonden.'

Uiteindelijk gaat het om de persoonlijke verschillen volgens een scholier: 'Het is een feit dat bij de meningen van de keuze van de decaan, mentor of vakdocent vrij persoonlijk is en het ook aan de persoon zelf ligt. Het is gewoon dat mijn decaan erg goed is en heel goed haar werk doet, en goed kan opschieten met de leerlingen. Mijn mentor doet daarentegen niks.'

Ieder zijn eigen rol

Scholieren zien een duidelijke rolverdeling voor decaan, mentor en vakdocent. Ieder van deze drie kan op zijn eigen manier bijdragen aan specifieke loopbaancompetenties.

De **decaan** wordt het meest geschikt geacht om tips te geven over informatie, hulp te bieden om iemand te leren kennen die je kan helpen bij een keuze voor opleiding of werk en iets te vertellen over wat je met een vak in een vervolgopleiding kan doen.

De **mentor** lijkt het meest geschikt om je te helpen je talenten te ontdekken en hulp te bieden om iemand te leren kennen die je kan helpen bij een keuze voor opleiding of werk.

Zeker de **vakdocent** kan in potentie veel bijdragen aan de loopbaancompetenties van scholieren: te praten over wat een scholier interessant vindt aan een vak, vertellen een vervolgopleiding of beroep en talenten laten ontdekken.

#in kader

Globale indeling activiteiten

Verschillende activiteiten op scholen zijn volgens scholieren op bepaalde momenten het meest zinvol. De globale indeling:

Activiteit	Beginjaren (6)	Tussenjaren (7)	Eindjaren (8)
Structurele activiteiten			
Betrokkenheid van mijn ouders/verzorgers	X		
Activiteiten en voortgang in een map (portfolio)	X		
Structurele gesprekken met mijn begeleider	X		
Testen en informatie			
Interesse-, capaciteiten- of talententest		X	
Een test van kennis van beroepen		X	
Lezen van folders over studies of vervolgopleiding		X	
Toegankelijke ervaringen			
Door de school georganiseerde uitwisseling van ervaringen met vrienden en klasgenoten		X	X
Interview met een beroepsbeoefenaar		X	X
Open dagen van een vervolgopleiding bezoeken		X	X
Intensievere ervaringen			
Stage bij een bedrijf door de school georganiseerd			X
Proefstuderen of meelopen bij vervolgopleiding			X
Contact met student(en) van een vervolgopleiding			X
Stage lopen bij een bedrijf dat je zelf hebt gekozen			X

Overzicht behoefte aan LOB activiteiten vanaf leerjaar

#einde kader

Aanbevelingen

Onze aanbeveling aan scholen is: geef decanen, mentoren en vakdocenten de handvatten om hun rol in LOB te pakken. Bijvoorbeeld door binnen die rol over ervaringen te praten met leerlingen, dat is namelijk het belangrijkste bij het maken van keuzes . En het blijkt dat praten *met* scholieren en studenten over *hun loopbaan* nog niet meevalt, al is het wel wat zij zelf willen. Wat zou jouw aanbeveling zijn?

**Cursief gedrukte teksten zijn uit: Scholieren eisen tijd en begeleiding voor hun loopbaan. Marinka Kuijpers is o.a. hoogleraar bij Look/OU, Maarten Lamé is onderzoeker bij OIG en Kim Schut is directeur van OIG*

Literatuur voor op de website

1. Ministerie OCW (2010): Actieplan: 'VO beter presteren'
2. Inspectie van het Onderwijs (2012): Van latent naar talent
3. MBO-raad. *Loopbaanoriëntatie en -begeleiding*. Verkregen van <http://www.mboraad.nl/?dossier/150112/Loopbaanoriëntatieenbegeleiding>
4. VO-raad (2009). Stimuleringsplan LOB februari 2009
5. VO-raad (2009). Stimuleringsplan LOB februari 2009

6. Voor VMBO jaar 1, voor HAVO en VWO jaar 1 en 2
7. Voor VMBO jaar 2 en 3, voor HAVO jaar 3 en voor VWO jaar 3 en 4
8. Voor VMBO jaar 4, voor HAVO jaar 4 en 5 en voor VWO jaar 5 en 6